

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра українознавства, культурології та історії науки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»
для студентів 1 курсу

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 3 від «12» жовтня 2023 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2023

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Історія та культура України» для студентів 1 курсу / уклад. : О. В. Гайдамачук, І. В. Дворкін, М. М. Красіков та ін. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. – 40 с.

Укладачі:

Гайдамачук О. В.,

Дворкін І. В.,

Красіков М. М.

Міщенко М. М.

Мотенко Я. В.,

Робак І. Ю.,

Фрадкіна Н. В.,

Шишкіна Є. К.

Рецензент: проф. Савченко Л. П.

Кафедра українознавства, культурології та історії науки

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» базується на поєднанні двох наук – історії та культурології, що, в свою чергу, передбачає міждисциплінарний підхід в її вивченні. Матеріали курсу укладено за притаманним історії України хронологічним поділом, який водночас враховує періодизацію загальноєвропейської історії та культури.

Основна мета курсу «Історія та культура України» – подвійна: по-перше, викликати у студентів-першокурсників стале зацікавлення українською історією та культурою, спроможне і після завершення курсу надихати їх поглиблювати свої знання в цій царині, і, по-друге, надати їм початкові навички осмислення історичних і культурних явищ і процесів, щоб сприяти оптимізації подальшого самостійного опанування ними цих наук.

Виходячи з поставленої мети, цей курс покликаний вирішити наступні завдання: 1) на основі напрацювань сучасних українських і зарубіжних істориків і культурологів надати студентам не тільки достатній обсяг систематизованої інформації, а й інструменти та ключ до її осягнення, щоб тим самим сприяти формуванню у них власного уявлення про історію України, а також про становлення й розвиток української культури; 2) показати важливість критичного ставлення до джерел інформації і здатності розрізняти в історії факти і міфи; 3) допомогти їм переглянути деякі застарілі стереотипи й оцінки, засвоєні з шкільної програми, мас-медіа, інтернету тощо. Тому спочатку важливо пояснити студентам основні терміни історії та культурології («історія», «наратив», «періодизація», «історичні джерела», «антропогенез», «історія культури», «культурно-історична епоха», «культура», «стиль», «етногенез», «нація», «національна культура» тощо). Після чого варто звернути увагу на зв'язок розвитку української історії та культури із загальною історією та культурою Європи (включно з візантійським і слов'янським цивілізаційним контекстом), щоб відповідно контекстуалізувати ознайомлення студентів як з основними щаблями розвитку української історії та культури, так і з їхніми найзнаковішими подіями й явищами.

У викладанні цієї дисципліни застосовуються різні методи: словесні (опитування, бесіди, дискусії, доповіді), наочні (презентації, таблиці, мапи, інфографіка, матеріали етнографічного музею «Слобожанські скарби» імені Гната Хоткевича), практичні (конспектування та обговорення писемних джерел, тестування, написання і захист реферату, написання есе, підготовка тез на студентську науково-практичну конференцію і виступ) тощо. Вивчення курсу передбачає активну роботу студентів на лекціях (конспектування), семінарах (доповіді, обговорення й участь у дискусіях) і в самостійному опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, словників, довідників, ілюстративного матеріалу тощо.

Упродовж 8-ми лекцій студентам надається той обсяг систематизованої інформації з дисципліни, який вважається достатнім для його подальшого обговорення, поглиблення і закріплення під час 16-ти семінарських занять. Оскільки на семінари відведено вдвічі більше часу, це значить, що на самостійне опрацювання матеріалів курсу з подальшим їх активним засвоєнням в семінарських обговореннях і дискусіях передбачено істотно більше часу, ніж для сприйняття лекційного матеріалу. Ефективність семінарських занять прямо залежить від якості самостійної підготовки студентів, а саме: від самостійного опрацювання матеріалів конспекту лекцій з їх доповненням (примітками зі словників, довідників, ілюстраціями, картами, таблицями тощо), від своєчасного виконання домашніх завдань, а також від регулярно активної участі в обговоренні винесених на семінар запитань. Упродовж активної роботи на семінарах студенти вчитимуться аналізувати причини і наслідки історичних подій, логіку суспільних процесів і формування тенденцій, порівнювати різні культурні явища, осмислювати інформацію з різних джерел, вибудовувати власні висновки. Не менш важливо напрацювати здатність адекватно реагувати на спірні питання й конструктивно дискутувати, поважаючи відмінні й часом протилежні точки зору.

Обов'язковим індивідуальним завданням з дисципліни є реферат на історичну або на культурологічну тему, яку студент самостійно обирає із

запропонованого переліку. Список тем і рекомендації з підготовки написання і захисту реферату окремо подані в кінці цього посібника. Оцінка за реферат враховується у підсумковому й екзаменаційному контролі.

Авторський колектив цих методичних вказівок та планів семінарських занять з дисципліни «Історія та культура України» пропонує почати курс з семінару, присвяченого теоретичним питанням: з визначення основних понять, принципів, методів й підходів історії та культурології для того, щоб окреслити міждисциплінарний підхід у його вивченні. Протягом наступних 14-ти семінарів представлено маршрут для інтелектуальної подорожі теренами української історії та культури від минулого до сьогодення. Особливим подарунком на завершення курсу передбачено екскурс в історію та культуру Слобожанщини.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінар 1.

Історія та культурологія в сучасній гуманітаристиці

План

1. Вступ до курсу «Історія та культура України».
2. Поняття «історія» та «культура» в сучасній гуманітаристиці. Національна історія. Національна культура.
3. Що таке (історичний) наратив? Класичні й сучасні концепції української культури.
4. Проблеми української ідентичності. Архетипи культури. Як знання архетипів допомагає вивчати суспільство.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Принципи і методи вивчення історії.
2. Класифікація історичних джерел.
3. Основні етапи розвитку історіографії України.
4. Культура і природа. Культура і цивілізація.
5. Класифікація і типологія культур.

6. Концепції української культури (П. Куліша, І. Огієнка, Д. Донцова. Ю.Липи, С. Кримського, М. Поповича та ін.).

Проблемні питання:

1. Що таке історія? Навіщо сучасній людині знати історію?
2. Що й як вивчає історія України? Як змінювалися уявлення про історію і культуру України?
3. Як наратив пов'язаний з історією та з її вивченням? Що таке критика історичних джерел?
4. Що таке культура для вас? Яка з концепцій української культури найближча до вашого уявлення і чому?
5. Що визначає національну ідентичність людини?
6. Що таке архетипи культури? Як знання архетипів допомагає вивчати суспільство?

Література:

1. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб. ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
2. Гайдамачук О. Явище, слово і поняття «культура» // Філософія в сучасному світі: Матеріали міського міжвузівського наукового практичного семінару, 18-19 листопада 2016 р. / Ред. кол. Я. Тарароєв, А. Кіпенський, Л.Перевалова. Харків: «Точка». 2016. С. 95–96.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України Київ: Портал, 2021. 432 с.
4. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
5. Демчук Р. Українська ідентичність у модусі міфологем. Київ: «Стародавній Світ», 2014. 236 с.
6. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала // Наукові записки. Том 17. Філологія. 1999. С. 3–10.
7. Міщенко М. Українські національні архетипи: від колективного несвідомого до усвідомленої національної ідентичності (до актуальності методології архетипічного аналізу) // Вісник Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філософія. Філософські перипетії. 2014. № 1130, Вип. 51. С. 90–94.

8. Радей А. Етнос і нація. Аналіз дефініцій. // Мультиверсум. Філософський альманах. 2015. Вип. 1/2. С. 67–76.

9. Степико М. Українська ідентичність у глобалізованому світі: монографія. Харків: Майдан. 2020. 258 с.

10. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей / О. Петутіна та ін. Харків: НТУ «ХП», 2020. 68 с.

Семінар 2.

Стародавня історія та культура на теренах України

План

1. Антропогенез і найдавніші люди на українських землях.
2. Складові архаїчного світогляду: первісні вірування та міф.
3. Особливості кочового й осілого способу життя. Ознаки цивілізації.
4. Античні поліси на території Криму й Північного Причорномор'я. Скіфи та інші кочовики на українських землях.
5. Український етногенез.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Періодизація стародавньої історії. Антропогенез і культурогенез.
2. Формула розвитку людства «від міфу до логосу» та її зміст (Ф. Кессіді).
3. Проблеми вивчення слов'янської міфології.
4. Скарби скіфських курганів як артефакти.
5. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів).
6. Найдавніше мистецтво України.

Проблемні питання:

1. Що відомо про найдавніші стоянки первісних людей на українських землях?
2. Яким чином археологія й архаїчні артефакти допомагають вивчати первісні культури (на прикладі «мисливців на мамонтів» на українських теренах)?

3. Чим відрізняються в первісну добу кочовий й осілий способи життя на українських землях ?
4. Чи відповідає культура Кукутень-Трипілля ознакам цивілізації? Доведіть свою думку.
5. Хто такі скіфи і чим вони відрізняються від кіммерійців і сарматів, які жили на українських землях?
6. Які причини розквіту і занепаду еллінської культури у Північному Причорномор'ї та в Криму?

Література:

1. Археологічні дослідження Більського городища 2020: Збірник наукових праць / Відп. ред. І. І. Корост. Київ-Котельва: ЦП НАН України і УТОПІК, 2021. 300 с.
2. Гейштор А. [Слов'янська міфологія](#). Київ: Кліо. 2015. 416 с.
3. Геродот. Книга 4 «Мельпомена» // Геродот. Історії: в 9-ти книгах. Київ: Наукова думка, 1993. С. 180–228.
4. Залізник Л. [Стародавня історія України](#). Київ: Темпора, 2012. 542 с.
5. Історія української культури (від стародавніх часів до ХІХ ст.): ілюстрована хрестоматія. У 3-х частинах. / За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. І. Київ: вид-во Ліра-К, 2020. 320 с.
6. Історія української музики: У 7 т. / НАН України, ІМФЕ імені М.Т.Рильського, редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. / Т. 1. Кн. 1: Від найдавніших часів до ХVІІІ століття. Народна музика / О. В. Богданова, С.Й.Грица, Р. Д. Гусак, Є. В. Єфремов та ін.; Редкол. тому: О. Ю. Шевчук (відп. ред.), Б. М. Фільц (відп. ред.), О. П. Прилепа (відп. секретар), О.М.Летичевська (відп. секретар). 2016. 440 с.
7. Історія та культура України: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с.
8. Кириченко Ю. Концепції етногенезу українського народу в історичних інтерпретаціях. // Гілея. 2016. № 4. С. 125–128.
9. Магія повсякдення давніх слов'ян. Нариси / за ред. С. Горбаненка. Київ: Академперіодика, 2022. 210 с.
10. Плохій С. [Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності](#). / Пер. з англ. Р. Клочка. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С. 27–50.

11. Яковлева Л. Найдавніше мистецтво України. Київ: «Стародавній світ», 2013. 288 с.

Семинар 3.

Історія і культура княжої доби

План

1. Генеза східнослов'янської держави в IX – X століттях, її територія та етнічний склад.
2. Економіка, соціальна структура, політичний устрій Києво-Руської держави.
3. Місце і роль Києво-Руської держави в християнському світі. Хрещення Русі – цивілізаційний стрибок давньоруського суспільства.
4. Середньовічна картина світу. Культура княжої доби: сакральне мистецтво, писемність, освіта і література.
5. Злет і падіння Галицько-Волинської держави. Політична мапа українських земель у середині XIV століття.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Усвітньо-історичне значення Києво-Руської держави.
2. Боротьба давньоруських князівств проти монголо-татарської навали.
3. Критика привласнення історичної спадщини Русі російськими істориками та політичними діячами.
4. Спростування московської концепції «триєдиного» російського народу.
5. Харківщина за княжої доби.
6. Салтівська культура.

Проблемні питання:

1. Яке походження має термін «Русь»?
2. Які риси привнесла візантійщина до ментальності українського народу?
3. Удільна роздробленість Русі: прояв загальноісторичної закономірності чи специфічне історичне явище?
4. Чому з наукової точки зору некоректно називати короля Русі та Великого князя Київського Данилу Романовича прізвиськом «Данило Галицький»?
5. Чому московське князівство не могло бути частиною Русі?

Література:

1. Андрощук Ф. Від вікінгів до Русі, Київ : Laurus, 2022. 204 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/ukraine-history-boyko-7-edition-2018/4.php>
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с. С. 45–97.

4. Каппелер А. Мала історія України. Пер. з німецької. Київ : К. І. С. 2007. 264с.
5. Лоза Ю. Історичний атлас України. Київ : Мапа, 2015. 320 с.
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. 496 с.
7. Снайдер Т. Становлення сучасної України – Виникнення Київської держави. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kpP29VGTXIU&list=PLe6NcH-LB5H2zezH0m0ii9LGd4gaEA38A&index=5>
8. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей. / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, М. М. Красіков та ін. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 68 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fe562fd4-0bf2-49ca-b938-ccf8fc032d0a>
9. Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 1 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т «ХПІ». Харків, 2021. 216 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58092> С. 46–77.
10. Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 2 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т «ХПІ». Харків, 2021. 124 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58093> С. 23–29.

Семінар 4.

Українське суспільство у XIV – середині XVII ст.

План

1. Україна як порубіжжя православної, католицької і мусульманської цивілізацій (друга половина XIV – середина XVII ст.)
2. Інкорпорація українських земель до складу Литви та Польщі.
3. Світогляд та ідеологія українського козацтва. Запорозька Січ.
4. Козацько-селянські повстання кінця XVI ст. – початку XVII ст.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Історія формування Великого князівства Литовського.

2. Кревська унія: передумови ухвалення, зміст, реалізація.
3. Брестська унія: наслідки для українського народу.
4. Історичний портрет Петра Сагайдачного.
5. Православні братства в історії України.
6. Історія українського книгодрукування.

Проблемні питання:

1. Приєднання чи завоювання: яким був перехід українських земель до складу Литовської держави?
2. Коли закінчився «оксамитовий» період перебування українських земель в складі Литви? Що змінилося?
3. Які зовнішні фактори сприяли об'єднанню Литви та Польщі в одну державу?
4. Чи вплинув братський рух на консолідацію українського народу?
5. Чи змогла Брестська унія об'єднати українське суспільство?
6. Чому козацько-селянські повстання першої половини XVII ст. закінчилися поразкою?

Література:

1. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
2. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб.; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
3. Вирський Д. Річ Посполита про козаків (1560-і – початок 1650-х рр.) / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 288с.
4. Греченко В. Історія та культура України : підручник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
5. Дорошенко Д. Нарис історії України. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 574 с.
6. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2002. 520 с.
7. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків : ХНУВС, 2017. 108 с.
8. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX ст.): ілюстрована хрестоматія. У 3-х частинах. / За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. I. Київ : вид-во Ліра-К, 2020. 320 с.

9. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності; / Пер. з англ. Р. Клочка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
10. Черкас Б., Вашук Д. Східне Пограниччя Європи: Український фронт у добу пізнього середньовіччя / Упорядк. наук. апарату: С. Блащук, Ю.Грищенко. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 176 с.

Семінар 5.

Український Ренесанс. Культурне життя у XIV – першій половині XVII ст.

План

1. Розвиток гуманістичного руху в Україні.
2. Релігійні процеси в Україні, вплив Реформації. Полемічна література.
3. Братства як осередки духовного єднання в XIV – XVI ст. на українських землях.
4. Книгодрукарська справа XVI ст. в Європі та в Україні.
5. Художня культура XIV – перш. пол. XVII ст.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Studia Humanitatis як нова система освіти та становлення людини в добу Ренесанса.
2. Юрій Дрогобич, Павло Русин та Станіслав Оріховський як представники української світської інтелігенції та носії високої освіченості.
3. Заснування та діяльність Острозької колегії.
4. Братства як праобраз українського громадянського суспільства.
5. У витоків українського драматичного театру: «шкільна драма» XVI ст. та вертеп XVII ст.
6. Архітектура і скульптура ренесансного Львову.

Проблемні питання:

1. Чому доба Ренесансу піднімає проблему авторства?
2. Завдяки чому Львів у XV ст. та Київ у XVI були основними центрами гуманістичного руху в Україні?
3. Якою була мовна ситуація на українських землях в XVI ст.? Якими мовами друкувалися перші видання?

4. В поемі «Роксоланія» С. Кленович описує Україну. Звідки пішла ця назва для позначення українських земель і чому багато з української інтелігенції називали себе «роксоланами»?
5. Від середньовічної монодії до партесного співу: як мінялася українська музика під впливом ренесансного світогляду?
6. Яка тематика переважала у фольклорі в XV – XVI ст.?

Література:

1. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
2. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб. ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
3. Греченко В. Історія та культура України : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
4. Грінченко В. Інтелект-карти та інфографіка при вивченні історії української культури у вищій школі (на прикладах тематики із ранньомодерного часу // Proceedings of XV International Scientific and Practical Conference «International Scientific Innovations in Human Life». Manchester, United Kingdom, 1-3 September 2022 / Ed. by M.L. Komarytskyu. P.165–174. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/INTERNATIONAL-SCIENTIFIC-INNOVATIONS-IN-HUMAN-LIFE-1-3.09.22.pdf#page=165>
5. Історія української музики: У 7 т. / НАН України, ІМФЕ імені М.Т.Рильського, редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. / Т. 1. Кн. 1: Від найдавніших часів до XVIII століття. Народна музика / О. В. Богданова, С.Й. Грица, Р. Д. Гусак, Є. В. Єфремов та ін.; Редкол. тому: О. Ю. Шевчук (відп. ред.), Б. М. Фільц (відп. ред.), О. П. Прилепа (відп. секретар), О.М.Летичевська (відп. секретар). 2016. 440 с.
6. Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 1 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків, 2021. 216 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58092>.
7. Українська культура в іменах. Довідник[для студ. усіх спеціальн.] / О.О.Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О.О.Петутіної. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 303 с.

8. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей. / О. О. Петутіна, Н.В.Вандишева-Ребро, М. М. Красіков та ін. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 68 с.
9. [Історія української культури](#) (від стародавніх часів до ХІХ ст.): ілюстрована хрестоматія. У 3-х частинах. / За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. І. Київ : вид-во Ліра-К, 2020. 320 с.
10. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Ключка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.

Семінар 6.

Українська козацька державність (друга половина XVII – XVIII ст.)

План

1. Національно-визвольна боротьба українського народу в 1648 – 1657 роках. Становлення і розвиток Війська Запорозького як козацької держави.
2. Доба Руїни (1657–1676 рр.)
3. Гетьманщина у складі Московської держави. Зовнішня і внутрішня політика Івана Мазепи.
4. Наступ царизму на українську автономію. Ліквідація Гетьманщини і Запорозької Січі.
5. Гайдамацький рух.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Запорозька Січ – центр визвольних змагань українського народу.
2. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана Богдана Хмельницького.
3. Зборівська угода 1649 р. Господарство, адміністрація, військо козацької держави.
4. Березневі статті 1654 р. та їх оцінка в історичній літературі.
5. Колонізація Слобожанщини у другій половині XVII ст.
6. Політика гетьмана Івана Мазепи.
7. Конституція Пилипа Орлика.
8. Гайдамацький рух. Коліївщина.

Проблемні питання:

1. Яких помилок, на ваш погляд, припустилось козацтво під час будівництва власної держави?

2. У чому особливість політичного та соціально-економічного ладу Війська Запорозького? Чим він відрізнявся від устрою сусідніх держав?
3. Чому козацькій державі не вдалось зберегти соціально-економічні досягнення революції середини XVII ст.?
4. Як впливали на політичний та соціально-економічний розвиток Війська Запорозького сусідні держави?
5. Які причини скасування інституту гетьманства на Лівобережжі ви можете назвати?
6. Чим пояснюється ліквідація Запорозької Січі Катериною II?

Література:

1. Багалій Д. Історія Слобідської України / передм. та ком. В. Л. Маслійчука; упорядн. О. О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. XXXII+400 с. Сер. «Слобожанський світ». Вип. 12.
2. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
3. Вирський Д. Річ Посполита про козаків (1560-і – початок 1650-х рр.) / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 288с.
4. Греченко В. Історія та культура України : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
5. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2022. 296 с.
6. Дорошенко Д. Нарис історії України. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 574 с.
7. Пономаренко Л. Картографічні матеріали України XVIII століття як історико-географічне джерело / Відп. Ред. Г. В. Боряк; Упор. Р. І. Сосса. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2022. 133 с.
8. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: Полководець, дипломат, державотворець / Наук. Ред. Ю. І. Шаповал. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф.Кураса. Київ : Парлам. Вид-во, 2020. 752 с.
9. Смолій В., Степанков В. Феномен Української національної революції XVII ст.: компаративні та евристичні проєкції / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2019. 374 с.
10. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія Українського Гетьманату в міжнародних політичних комбінаціях раннього нового часу / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2022. 512 с.

Семинар 7.

Культура України Нового часу (друга половина XVII – XVIII ст.)

План

1. Картина світу Нового часу.
2. Просвітництво в Україні.
3. Козацтво як культурно-історичний феномен.
4. Бароко, рококо, класицизм в Україні.
5. Григорій Сковорода – ключова постать української культури від XVIII ст. до сьогодні.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Роль братств у розвитку української культури.
2. Києво-Могилянська академія як центр просвітництва в Україні.
3. Іван Мазепа як культурний діяч.
4. Світ українського бароко: образотворче мистецтво.
5. Від бароко до класицизму: динаміка стилів в архітектурі України XVII – XVIII ст.

Проблемні питання:

1. Який період і чому називають «Новим часом»?
2. Що означає термін «Доба Просвітництва»? Які ідеали були у провідних діячів цієї епохи?
4. Діяльність яких визначних людей була пов'язана з Києво-Могилянською академією?
5. Що таке «козацьке бароко» в українській архітектурі? У чому його специфіка? Зробіть презентацію та проілюструйте свою відповідь.

Література:

1. Історія української культури : навч. посіб. для студ. усіх спеціальн. : у 2-х ч. Ч. 2. : Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н.В.Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М. М. Красіков [та ін.]; за ред. О.О.Петутіної. Харків : НТУ «ХП», 2012. С. 6–43. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/istoriya_ukrayinskoji_kultury_Part_2.pdf

2. Макаров А. Світло українського бароко. Київ : Мистецтво, 1994. 288 с.
3. Маслійчук В. Здобутки та ілюзії. Освітні ініціативи на Лівобережній та Слобідській Україні другої половини XVIII – початку XIX ст. Харків, 2018. С. 10–274.
4. Попович М. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 1999. С. 209–300.
5. Посохова Л. На перехресті культур, традицій, епох. Православні колегіуми України наприкінці XVII – на початку XIX ст. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. 400 с.
6. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О.О.Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М.М. Красіков [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків: НТУ «ХП», 2017. С. 100–136. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraunskaya-kultura-v-ymenah-1.pdf>
7. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей. / О. О. Петутіна, Н.В.Вандишева-Ребро, М. М. Красіков та ін. Харків : НТУ «ХП», 2021. С.35–44. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fe562fd4-0bf2-49ca-b938-ccf8fc032d0a>
8. Ушкалов Л. Від бароко до постмодерну: есеї. Київ : Гран-Т, 2011. С. 10–175.
9. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. Київ : Дух і Літера, 2017. 368 с.
10. Ушкалов Л. Світ українського бароко. Філологічні етюди. Харків: Око, 1994. 112 с.

Семінар 8.

Українське суспільство у «довгому» XIX столітті

План

1. «Довге» XIX ст.: епоха модернізації та націотворення.
2. Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській та Австрійській (Австро-Угорській) імперіях.
3. Українській національний рух у «довгому» XIX столітті: академічний, культурницький та політичний етапи.
4. Україна напередодні та в роки Першої світової війни.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Теорія розвитку національних рухів Мирослава Гроха.
2. Ключові постаті українського національного руху XIX століття: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Іван Франко.

3. Єврейське та польське населення українських земель у «довгому ХІХ столітті».
4. Громадівський рух. Діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.
5. Народовці, москвофіли та радикали в суспільно-політичному житті західноукраїнських земель.
6. Аграрні реформи середини ХІХ – початку ХХ ст. та їхній вплив на соціально-економічний розвиток українських земель.

Проблемні питання:

1. Чим відрізнялася політика Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій щодо українського національного руху? Чому?
2. Чому саме греко-католицькі священники та «Руська трійця» стали «будителями» українців на Заході України?
3. Чому саме місто Харків стало центром українського національного руху у першій третині ХІХ століття?
4. Чому ідея соціалізму стала популярною серед українських політичних сил наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.?
5. Чим відрізнялась економічна політика імперій щодо України? Чи можна вважати економічну політику щодо українських земель колоніальною?

Література:

1. Аркуша О. Час народів: історія України ХІХ ст. / О. Аркуша, К. Кондратюк, М. Мудрий, О. Сухий. Львів, 2016.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ – ХХ століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2022. 656 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
4. Єсельник С. Українофіли: Світ українських патріотів другої половини ХІХ століття. Київ, 2010. 272 с.
5. Кравченко В. Україна, імперія, Росія. Київ : Критика, 2011. 542 с.
6. Каппелер А. Мала історія України. Київ, 2007.
7. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Ключка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
8. Україна. Процеси націотворення : [збірка] / [Юліане Бестерс -Дільгер та ін. ; наук. ред. В. Маслійчук ; пер. з нім.: С. Матіяш та Ю. Дуркот] ; упоряд. Андреас Каппелер . Київ : К.І.С., 2011. 415 с.
9. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті людність та імперії. НАН України, Ін-т історії України. Київ Академперіодика, 2022. 706 с.

Семінар 9.

Українська культура XIX ст.

План

1. Особливості європейської культури XIX ст., її типологічна новизна.
2. Основні тенденції культурного розвитку України в XIX ст .
3. Різноманітність художнього життя: від романтизму до модерну.
4. Нові явища в світовій та вітчизняній культурі кінця XIX – початку XX ст.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Роль освітніх закладів і наукових інституцій в українській культурі XIX ст.
2. Український літературний романтизм.
3. «Не вмирає душа наша, не вмирає воля» (Тарас Шевченко в культурному житті XIX ст.).
4. Видатні представники реалізму в українській літературі.
5. Михайло Старицький і Кропивницькі – діячі українського театру.
6. Микола Лисенко – основоположник української класичної музики.
7. Українські художники-передвижники.

Проблемні питання:

1. Як розвиток науки і техніки змінює культуру XIX ст.?
2. Яку роль відіграла діяльність українських істориків XIX ст. у становленні національної свідомості українського народу?
3. Назвіть особливості українського романтизму.
4. Що є визначальним для реалізму як художнього напрямку XIX ст.?
5. Які особливості притаманні українському модерну?
6. Яка роль видатних драматургів й акторів у становленні українського театру другої половини XIX – початку XX ст.?
7. Охарактеризуйте розвиток музичного мистецтва наприкінці XIX – початку XX ст.
8. Під якими впливами проходило становлення української професійної школи живопису?

Література:

1. Антонович Є. Українське мистецтвознавство кінця XIX – початку XX століття: дослідження національних форм вітчизняного образотворчого мистецтва / Євген Антонович, Ірина Удріс ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Криворізьк пед. ін-т, ДВНЗ «Криворізьк. нац. ун-т». Кривий Ріг : Р. Козлов, 2015. 298 с.
2. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстрована хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Ч. 1. Київ : Ліра-К, 2020. 320 с.

3. Історія української культури : навч. посіб. для студ. усіх спеціальн. : у 2-х ч. Ч. 2. : Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н.В.Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М. М. Красіков [та ін.]; за ред. О.О.Петутіної. Харків : НТУ «ХП», 2012. 135с. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/istoriya_ukrayinskoji_kultury_Part_2.pdf
4. Історія української літератури : у 12 т. Т. 3 : Література ХІХ століття (1800– 1830) / за заг. ред. В. Дончика. Київ : Наукова думка, 2016. 750 с.
5. Мистецька антологія Харківщини: історія, традиції, сучасність : велика колекція : [альбом : у 2 т.]. Харків : Харків. худож. музей : Харків. орг. Нац. спілки художників України, 2018.
6. Новиков А. Український театр і драматургія: від найдавніших часів до початку ХХ ст. : монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2015. 412 с.
7. Попович М. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 1999. С. 209–300.
8. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О.О.Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М.М. Красіков [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків: НТУ «ХП», 2017. 303с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraynckaya-kultura-v-ymenah-1.pdf>
9. Фрадкіна Н. Українська культура ХІХ століття : навч.-метод. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2011. 55 с.
10. Шейко В. Історія української культури : навч. посібник / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. Київ : Знання, 2012. 272 с.

Семінар 10.

Українська революція 1917–1921 рр.

План

1. Державотворча діяльність Української Центральної Ради у 1917–1918 рр.
2. Гетьманська держава Павла Скоропадського.
3. УНР і ЗУНР: стосунки та протиріччя.
4. УСРР як провідник політики воєнного комунізму. Селянський повстанський рух в Україні.
5. Політичні, економічні та соціокультурні наслідки революційних подій 1917– 1921 рр.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Михайло Грушевський – науковець і політичний діяч.
2. Володимир Винниченко – митець і політик.
3. Симон Петлюра: політичний портрет.

4. Павло Скоропадський: від царського ад'ютанта до гетьмана України.
5. Очільник ЗУНР Євген Петрушевич
6. Нестор Махно – ватажок повстанського руху на півдні України.

Проблемні питання:

1. Які проблеми – національні чи соціальні – насамперед турбували більшість населення України в 1917–1921 рр.?
2. З чим пов'язані успіхи й невдачі політичних режимів, що встановлювалися в Україні протягом 1917–1921 рр.?
3. Чому з усіх політичних сил, що боролися за владу на території України, перемогу здобули більшовики?
4. У чому причини невдач українських національно-державницьких сил?
5. Яка роль у подіях 1918–1921 рр. на території України селянського повстанського руху?
6. Якими, на вашу думку, були головні наслідки подій 1917–1921 рр. для розвитку української національної культури?

Література:

1. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
2. Верменич Я. Конструювання української ідентичності: національні й регіональні проекти другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / Відп. ред. В.А.Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2016. 356 с.
3. Гай-Нижник П. Українська дипломатія й міжнародна фінансова політика урядів Центральної Ради, Української Держави (Гетьманату) та Директорії УНР (1917–1922 рр.) / Науково-дослідний інститут українознавства МОН України; Дипломатична академія України при МЗС України. Київ : Дуліби, 2016. 532 с.
4. Греченко В. Історія та культура України : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
5. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л.Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 620 с., 124 с. іл. (Україна. Нариси історії).
6. Кудлай О. Міністерство освіти УНР доби Української Центральної Ради: створення, структура, діяльність / Відп. ред. В. Ф. Верстюк. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2019. 160 с.
7. Кудлай О. Формування вищих органів управління у сфері військового будівництва УНР (червень 1917 – квітень 1918 рр.) / Відп. ред. В.Ф.Верстюк.

НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України НАН України, 2016. 181 с.

8. Кульчицький С. Володимир Винниченко: «Бути чесним з собою...» / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф.Кураса. Київ : Парлам. вид-во, 2019. 512 с. (Політичні портрети)

9. Кульчицький С. Симон Петлюра: «Я вірю і певний, що Україна як держава буде!» / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. Київ : Парламентське вид-во, 2021. 672 с. (Політичні портрети)

10. Михайлова О. Павло Скоропадський: «Крім негідників, усі підуть за мною» / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф.Кураса. Київ : Парлам. вид-во, 2018. 368 с. (Політичні портрети).

Семінар 11.

Україна в міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.)

План

1. Тоталітаризм як феномен європейської політичної культури.
2. Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. Розвиток української державницької ідеї в міжвоєнний період.
3. Більшовицька модернізація радянської України. Голодомор 1932-1933 років. «Коренізація» та «українізація» як складові етнополітики СРСР.
4. Масові репресії як засіб боротьби з українським національно – культурним відродженням. Причини перемоги тоталітарного політичного режиму в СРСР.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Голод 1921-1923 рр. в Україні.
2. Досягнення й невдачі політики українізації.
3. Політичний портрет Йосифа Сталіна.
4. Голодомор 1932-1933 рр.
5. «Великий терор» 1937-1938 рр. в Україні.
6. Інтелігенція України в умовах тоталітарного режиму.

Проблемні питання:

1. Чому було згорнуто нову економічну політику?
2. У чому полягала сутність політики українізації?
3. Які були позитивні та негативні результати індустріалізації в Україні?
4. Якими, на вашу думку, були головні причини встановлення тоталітарного режиму в СРСР?

5. Чи можна встановити причинно-наслідковий зв'язок між радянською політикою колективізації та голодомором 1932-1933 рр. в Україні?
6. До яких результатів призвів український національно-визвольний рух 1920-1930-х рр. на Західній Україні?

Література:

1. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
2. Греченко В. Історія та культура України : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
3. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л.Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 620 с., 124 с. іл. (Україна. Нариси історії).
4. Кульчицький С. Обґрунтування Голодомору 1932–1933 рр. як геноциду у світлі концепцій Р. Конквеста й Р. Лемкіна // Український історичний журнал. 2018. № 4. С. 98–127.
5. Невідоме Розстріляне Відродження: антологія / уклад. Юрій Винничук. Харків : Факт, 2016. 762 с.
6. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Клочка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
7. Рева І. По той бік себе: соціально-психологічні та культурні наслідки Голодомору і сталінських репресій: Науково-популярне видання. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : К.І.С., 2019. 272 с.
8. Сокіл В. Фольклорна проза про голодомори ХХ ст. в Україні: парадигма тексту / Інститут народознавства НАН України. Львів, 2017. 440 с.
9. Суспільство і влада в радянській Україні років непу (1921–1928). Колективна монографія. Том 1 / Відп. ред. С. Кульчицький; Авт. кол.: Л. В. Гриневич, Т. М. Євсєєва, Г. Г. Єфіменко, С. В. Кульчицький, С. Р. Лях, В. І. Марочко, О. М. Мовчан, І. Є. Ніколаєв, Р. Ю. Подкур, Я. Л. Примаченко, О. Л. Рябченко, О. В. Юркова, Л. Д. Якубова. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2015. 656 с.
10. Шаповал Ю. Олександр Шумський: «Життя без боротьби я не вважав за життя» / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К.: Парлам. вид-во., 2020. 368 с. (Політичні портрети).

Семінар 12.

Україна в роки Другої світової війни. Пам'ять про війну в сучасній Україні

План

1. Україна напередодні та на початку Другої світової війни.
2. Україна в умовах німецько-радянської війни (1941–1945 рр.).
3. Нацистський окупаційний режим. Голокост.
4. Український національно-визвольний рух в роки війни.
5. Пам'ять про Другу світову війну в сучасній Україні.

Теми доповідей та повідомлень:

1. «Українське питання» в політиці європейських держав напередодні та на початку Другої світової війни.
2. Карпатська Україна.
3. Діяльність ОУН та УПА в роки Другої світової війни.
4. Остарбайтери.
5. Депортація кримських татар у 1944 р.
6. «Місця пам'яті», присвячені Другій світовій війні в сучасній Україні.

Проблемні питання:

1. Чому день підписання пакту Молотова-Ріббентропа – 23 серпня – було встановлено як Європейський день пам'яті жертв сталінізму та нацизму?
2. Чим можна пояснити невдачі Червоної армії на початковому етапі німецько-радянської війни?
3. Чому в післявоєнний період ставлення до радянських військовополонених, звільнених із нацистського полону, було вкрай негативним?
4. Чому пам'ять про жертв Голокосту переважно замовчувалась в СРСР?
5. Чи використовує сучасна Росія пам'ять про Другу світову війну як аргументацію військової агресії проти України?

Література:

1. Галушка А. Змова диктаторів. Поділ Європи між Гітлером і Сталіним 1939–1941 / А. Галушка, Є. Брайлян. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 368с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX – XX століття. Київ : Yakaboo Publishing, 2022. 656 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
4. Дворкін І. В., Телуха С. С., Харченко А. В. Формування історичної пам'яті в підручниках з історії України: до та після Євромайдану // Сторінки історії. 2021. Вип. 53. С. 356–370.
5. Друга світова: роздуми через вісім десятиліть / Упоряд. І. Винокуров. Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Центр досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства; Центр європейських гуманітарних досліджень. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. 192 с.

6. Єсельчик С. Український досвід Другої світової війни. Київ : Медуза, 2020. 272 с.
7. Левітас Ф. Пам'ять про Другу світову війну в контексті сучасного історичного дискурсу // Наукові записки. 2012. Вип. 2 (64). С. 83–97.
8. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Ключка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
9. Портнов А. Історії для домашнього вжитку: Есеї про польсько-російсько-український трикутник пам'яті. Київ : Критика, 2013. 344 с.

Семінар 13.

Українське суспільство у 1945–1991 рр.

План

1. Україна в період пізнього сталінізму.
2. Українське суспільство в умовах десталінізації.
3. Україна в період загострення кризи радянської системи та спроб її реформування.
4. Суспільно-політичне життя в умовах кризи та колапсу радянської системи.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Встановлення кордонів України в 1945–1954 рр.
2. Політична реабілітація періоду «відлиги»: особливості та механізм.
3. Концепція «радянського народу» (1960-ті – 1980-ті рр.)
4. Дисидентський рух в Україні: зародження, основні напрями, форми боротьби.
5. Кримськотатарський національний рух.
6. Декларація про державний суверенітет України: наслідки та історичне значення.

Проблемні питання:

1. Чи мав початок «холодної війни» вплив на проведення ідеологічних кампаній у період пізнього сталінізму?
2. Якими були причини і наслідки входження Кримської області до складу УРСР?
3. Чому в СРСР після смерті Й. Сталіна була проведена десталінізація, відбулась часткова лібералізація суспільно-політичного життя?
4. Визначте причини політико-ідеологічної та економічної кризи СРСР періоду «застою». Чи був, на Вашу думку, достатнім рівень соціального захисту пересічної радянської людини?

5. Чому вище радянське керівництво вирішило вдатися до реформування економічної та політичної системи у другій половині 1980-х рр.?
6. Яку роль, на Вашу думку, у здобутті Україною незалежності зіграли представники партійної номенклатури та українські дисиденти?

Література:

1. Баран В. Україна: новітня історія (1945–1991 рр.) НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. Львів, 2003. 667 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX – XX століття. Київ : Yakaboo Publishing, 2022. 656 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
4. Дисиденти. Антологія текстів / Упоряд.: О. Сінченко, Д. Стус, Л. Фінберг ; Наук. ред. О. Сінченко. Київ : Дух і Літера, 2018. 656 с.
5. Капеллер А. Мала історія України = Kleine Geschichte der Ukraine / Андреас Капеллер; [пер. з нім. О. Блащук]. Київ : К.І.С., 2007. 260 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002172>
6. Новітня історія України (1900-2000): Підруч. / Авт.: С. В. Кульчицький, В.М. Литвин, А. Г. Слюсаренко та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Вища шк., 2002. 719 с.
7. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Ключка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
8. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба : колект. монографія / [О. Г. Бажан та ін. ; ред.-упоряд. Н. О. Лаас ; відп. ред. В. М. Даниленко]; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України, 2014. 697 с.
9. Чорнобильське дос'є КТБ: від будівництва до аварії: Збірник документів про катастрофу на Чорнобильській АЕС / Упоряд.: О. Бажан, А. Когут, Г. Боряк; Ред. кол.: І. Лябах, А. Моргун, В. Бірчак, М. Панова, О. Рубльов, В. Хропко. Галузевий державний архів Служби безпеки України; Інститут історії України Національної академії наук України; Український інститут національної пам'яті. Київ, 2020. 688 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015007>

Семінар 14.

Україна в роки незалежності

План

1. Проголошення незалежності України. Основні етапи становлення незалежної української держави.
2. Культура 1990-х рр під знаком «пост»: пострадянська, постколоніальна, посттоталітарна, постмодерна, постіндустріальна.
3. Особливості російсько-української гібридної війни.
4. Українське суспільство у протистоянні з повномасштабною збройною російською агресією.
5. Глобалізація як сучасний виклик українській ідентичності.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Утворення політичних партій і рухів в Україні.
2. Державна символіка України: історія та сучасність.
3. Політика незалежної України стосовно національних меншин.
4. Президентські та парламентські вибори (1991–2019 рр.): основні тенденції.
5. Релігійне життя в сучасній Україні.
6. Збройна агресія Росії проти України.

Проблемні питання:

1. Що таке громадянське суспільство? Чи можна стверджувати, що воно завершило формуватися в Україні?
2. У чому полягали причини занепаду української економіки у 1990-ті рр.?
3. Помаранчева революція та революція Гідності: що спільного і відмінного?
4. Охарактеризуйте причини, основні тенденції та наслідки декомунізації.
5. Що означає термін «деколонізація»?
6. Якими є перспективи інтеграції України до Європейського союзу?
7. Які Ви бачите перспективи проведення реформ в Україні?

Література:

1. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
2. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб. ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
3. Верменич Я. Феномен пограниччя: Крим і Донбас в долі України / Відп. Ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України, Відділ історичної регіоналістики. Київ : Інститут історії України, 2018. 369 с.

4. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2023. 264 с.
5. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність. Київ : Критика, 2005. 518 с.
6. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.
7. Греченко В. Історія та культура України : підручник ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 319 с.
8. Гриценко О. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. Київ : Майстер Книг, 2022. 320 с.
9. Міщенко М. Сучасна культура України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч.-метод. посіб. з курсу «Історія української культури». Харків : НТУ «ХП», 2014. 156 с.
10. Революція Гідності: на шляху до історії: Збірник наукових праць / Відп. Ред.: І. Пошивайло, Л. Онишко. Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності; Український інститут національної пам'яті; Інститут історії України Національної академії наук України; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Український католицький університет. Київ : Національний музей Революції Гідності, 2020. 384 с.

Семінар 15.

Сучасна українська культура

План

1. Українська культура: від традиційного, індустріального до інформаційного та «smart»-суспільства. Урбаністика та філософські засади сучасних архітектурних рішень.
2. Поняття «сучасної української літератури», її періодизація та жанрове різноманіття.
3. Український постмодернізм, його прояви в літературі, театрі, мистецтві.
4. Мистецтво, пов'язане з технологіями: віртуалізація, кіберпростір, «доповнена реальність». Сучасний арт-простір України та Харкова зокрема.
5. Сучасний український кінематограф та його проблематика.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Хай-тек, бруталізм, мінімалізм в українській архітектурі.

2. Нові для української літератури жанри: містика й жахи (Є. Кононенко, О.Ульяненко), детектив (В. Лапікура, А. Кокотюха), дистопія (В. Кожелянко, Ю. Щербак), тревелог (М. Кідрук), кібер-роман, технотрилер (М. Кідрук), роман-антиутопія (Я. Мельник, Т. Антипович).
3. Книжкові фестивалі та їх значення: «Книжковий Арсенал» у Києві, Book Forum у Львові, Meridian Czernowitz в Чернівцях, Book Space у Дніпрі, «Книжкова Толока» у Запоріжжі та ін.
4. Пишучи нову історію: тексти про історичні події, що відбуваються (Соня Кошкіна «Майдан. Нерозказана Історія», Леонід Фінберг «Майдан. Свідчення. Київ. 2013-2014» та інші; Катерина Зарембо «Схід українського сонця. Історії Донеччини та Луганщини початку ХХІ століття», Дорошко М., Балюк В. «Гібридна війна Росії проти України після Революції гідності (українсько-польське дослідження)» та ін.
5. Сучасний український театр: нова мова та різноманітність форм.
6. Гіпертекст глобальної Інтернет-мережі. Українська Вікіпедія як її приклад.

Проблемні питання:

1. Які політичні та історичні події дали можливість відліку «сучасної української літератури»?
2. Оксана Забужко позначає літературу 2014–2022 як «покоління війни». Які твори презентують тему війни та українське суспільство під час війни? Які книги про війну, написані самими військовими ви знаєте?
3. Чому глобалізація стала суттєвим викликом для країн всього світу та української ідентичності зокрема? Як Україна «боронить» свою унікальність?
4. Чому розвиток штучного інтелекту вимагає нових відповідей на питання «що таке людина»?
5. Чи дійсно посмодернізм розмив кордони між мистецтвом та глядачем? (на прикладі перфомансів М. Абрамович).
6. Яку загрозу масовість і кітч несуть сучасним культурі і мистецтву? Як трансформуються межі та критерії мистецтва?

Література:

1. Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі : колективна монографія / За заг. ред. д-ра іст. наук В. В. Карпова. Рига, Латвія : «Baltija Publishing», 2021. 604 с.

2. Брюховецька Л. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Логос, 2011. 391 с.
3. Брюховецька Л. Перерваний політ. Українське кіно часів ВУФКУ: спроба реконструкції / Кінематографічні студії. Випуск восьмий. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 570 с.
4. Гриценко О. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. Київ : Майстер Книг, 2022. 320 с.
5. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ : Грані-Т, 2013. 543 с.
6. Жмурко Ю. Конспект лекцій з курсу «Теорія та критика сучасної архітектури» (для студентів 5 курсу денної форми навчання за напрямом 6.060102 (1201) «Архітектура» спеціальності «Містобудування»). Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2011. 110 с.
7. Міщенко М. Сучасна культура України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч.-метод. посіб. з курсу «Історія української культури». Харків : НТУ «ХП», 2014. 156 с.
8. Овсянніков В. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури : монографія Київ : НАКККіМ, 2020. 160 с.
9. Павлова А. Історія української літератури : курс лекцій / А. К. Павлова, О. П. Калита; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 412 с.
10. Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (11–12 листопада 2021 року). Черкаси : [ФОП Гордієнко], 2021. 120 с.
11. Харчук Р. Сучасна українська проза : Постмодерний період: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 248 с.

Семінар 16.

Історія та культура Слобожанщини

План

1. Регіональна специфіка краю. Поліетнічність та поліконфесійність. Діалог культур.
2. Історія заселення регіону в давні часи та в XVII ст. Полковий устрій та його ліквідація.
3. Історія Слобожанщини крізь призму архітектури: еволюція стилів.
4. Освіта як рушій регіонального розвитку (Харківський колегіум, Харківський університет, Харківський Технологічний інститут).

5. Культурні та наукові досягнення слобожан: всеукраїнський та світовий виміри.

Теми доповідей та повідомлень:

1. Іван Сірко на Харківщині.
2. Традиції будівництва хат на Слобожанщині.
3. Григорій Сковорода : слобожанські мандри.
4. Роль Харківського університету в розвитку освіти та культури України.
5. Історія архітектурних стилів на Слобожанщині (XVII – XXI ст.).

Проблемні питання:

1. Як ви розумієте поняття «історико-етнографічний регіон» та «історико-географічний регіон»? На які регіони поділяють Україну? У чому регіональна специфіка Слобожанщини? Які її географічні межі?
2. Що ви знаєте про давні народи, які мешкали на теренах Слобожанщини? Чи пов'язане «Слово о полку Ігоревім» з нашим краєм?
3. Як заселяли Слобожанщину у XVII ст.?
4. Яку роль зіграла «Харківська школа романтиків» у розвитку національної самосвідомості українців?
5. Які найвизначніші діячі культури пов'язані з Харковом?

Література:

1. Багалій Д. Історія Слобідської України / передм. та ком. В.Л. Маслійчука; упорядн. О. О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. XXXII+400 с. Сер. «Слобожанський світ». Вип. 12.
2. Горбонос В., Парамонов А. Дорогами Сковороди. Слобідська Україна. Книга-подорож меморіальними місцями та архівними документами, пов'язаними з ім'ям Григорія Савича Сковороди, 1759 – 1794 роки. Харків : Харківський приватний музей міської садиби; Точка, 2022. 216 с.
3. Історія Слобідської України. Хрестоматія / укладач Д. М. Чорний. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2016. 244 с.
4. Історія української культури : навч. посіб. для студ. усіх спеціальн. : у 2-х ч. Ч. 2. : Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М.М. Красіков [та ін.]; за ред. О.О.Петутіної. Харків : НТУ «ХП», 2012. С. 104–129. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/istoriya_ukrayinskoji_kultury_Part_2.pdf
5. Маслійчук В. У полоні прикордонь та наративів. Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. 300 с.

6. Сумцов М. Дослідження з етнографії та історії культури Слобідської України. Вибрані праці / упоряд., підгот. тексту, передмова, післямова та примітки М.М. Красікова. Харків, 2008. 558 с.
7. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О.О.Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов, М.М. Красіков [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків : НТУ «ХП», 2017. С. 254 – 296. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraynckaya-kultura-v-ymenah-1.pdf>
8. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей. / О. О. Петутіна, Н.В.Вандишева-Ребро, М.М. Красіков та ін. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 59–69. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fe562fd4-0bf2-49ca-b938-ccf8fc032d0a>
9. Фрадкіна Н. Українська культура ХІХ століття. : навч.-метод. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2011. С. 35–38.
10. Харків – моя мала Батьківщина: навчальн. посібн. з народознавства / за ред. І.Ф. Прокопенка. Харків : ОВС, 2003. 544 с.
11. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія культури Слобідської України : навчальн. посібн. 2-ге вид., виправл. і доп. Харків : ХДАК, 2012. 223 с.

Реферати

Підготовка реферату є обов'язковою формою самостійної роботи здобувача вищої освіти під час вивчення курсу «Історія та культура України». Виконання реферату має сприяти поглибленому вивченню студентами тематики курсу та опануванню ними навичок науково-дослідної роботи. Умовно роботу з підготовки та написання реферату можна розділити на кілька етапів.

Перший етап – це обрання теми реферату. Обираючи тему дослідження, студенту варто оцінити рівень своїх знань з даної проблематики, звернутися за інформацією до довідникової літератури, тематичного каталогу бібліотеки. Кожен студент готує лише один реферат. Теми рефератів студентів однієї академічної групи повинні бути різними. Використовуючи перелік рекомендованих тем, студент обирає тему дослідження сам або за рекомендацією викладача, який веде семінарські заняття. Студент також має право сформулювати тему реферату самостійно, але в цьому випадку тема реферату повинна відповідати навчальній програмі дисципліни «Історія та культура України».

Другий етап – це визначення об'єкта і предмету дослідження. Слід пам'ятати, що *об'єктом* дослідження є певне явище чи процес, які вивчаються. *Предметом* дослідження є певний аспект, складова частина об'єкта, що досліджується. Слід також визначити хронологічні й територіальні межі дослідження, його мету та завдання. Результати цього етапу роботи необхідно узгодити з викладачем.

Третій етап – це пошук й опрацювання джерел (документів, мемуарів, щоденників, аудіовізуальних записів) та літератури. Самостійна робота з джерелами та літературою розпочинається з попереднього ознайомлення з ними. Виконавець реферату має звернути увагу на те, до якого типу видання належить література: наукового (монографія, наукова стаття); навчального (підручник, посібник, довідник); науково-популярного (нарис, стаття).

Конспектуючи зміст твору, потрібно зафіксувати важливі цитати, опорні дати та висновки, до яких прийшов його автор.

Четвертий етап – підготовка тексту (у рукописному чи друкованому варіанті). Реферат повинен мати таку структуру: титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину (2–3 розділи), висновки та список джерел і літератури. Титульний аркуш оформляється за стандартною формою (Див. Додаток 1). У вступі обґрунтовується актуальність теми, вказується об'єкт, предмет, хронологічні й територіальні межі дослідження, мета і завдання роботи. Обов'язкова частина вступу – короткий аналіз використаної під час написання реферату наукової літератури. Основна частина складається з розділів, кожен з яких має свою назву й відповідну нумерацію. Розділи мають бути розташовані у логічній послідовності. У висновку потрібно сформулювати основні результати дослідження. Список літератури необхідно скласти відповідно до правил оформлення бібліографії. Відомості про книгу повинні включати: прізвище та ініціали автора; назву книги; через двокрапку – її призначення; через косу риску – відомості про відповідальність (ініціали та прізвища авторів); через крапку, тире – місце видання; через кому – рік видання. Якщо книга написана чотирма та більше авторами, то допускається описувати її під назвою, тобто спочатку навести назву книги, а далі через косу риску подати прізвища чотирьох авторів (якщо їх усього чотири) або трьох і словосполучення «та ін. » (якщо авторів п'ять і більше). Наприклад:

Один автор

Матвеева Л. Л. Культурологія : Курс лекцій : навч. посіб. / Л. Л. Матвеева. – К., 2005.

Два автори

Абрамович С. Д. Світова та українська культура: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю Чікарькова. – Львів, 2004

Три автори

Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. / Д. П. Крвавич, В.А.Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.

Чотири автори

Історія світової та української культури / Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. – К., 2000.

П'ять і більше авторів

Культурологія : навч. посіб. / Баканурський А. Г., Александров А. Б., Дашкова Т. Ю. та ін. – К., 2004.

Без авторів

Історія світової культури : навч. посіб. / за ред. Л. Т. Левчук. – К., 1999.

Електронний ресурс

Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 1 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; НТУ «ХПІ». Харків, 2021. 216 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58092>.

Відомості про статтю містять: прізвище та ініціали авторів; заголовок статті; через дві косі риски – найменування журналу, збірника, де вміщена ця стаття; через крапку, тире – місце видання (для збірників); через крапку, тире – рік видання; через крапку, тире – номер, випуск, том (для журналів, збірників).
Наприклад:

Шелест В. Думи – козацький епос // Київська старовина. – 1993. – №6.

Загальний обсяг реферату складає 20–25 аркушів рукописного тексту або 10-14 надрукованих шрифтом Times New Roman (розмір кегля – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; поля – 2,5) Написання чи друкування тексту повинно бути на аркуші лише з одного боку. Мова виконання реферату — українська. Слід уникати довгих речень, багатослів'я, повторів, аналізу несуттєвих фактів. Потрібно перевірити текст на наявність граматичних, стилістичних чи інших помилок. Захист реферату можливий лише після перевірки викладачем тексту роботи.

П'ятий етап – захист реферату. Реферат потрібно надати у відповідний термін для перевірки та рецензування викладачем. Захист реферату відбувається в різних формах. Це може бути виступ з тезами на семінарі або науковій

конференції, співбесіда під час модульного контролю, викладення основних результатів дослідження під час відповіді на екзамені. Готуючись до усного виступу, слід пам'ятати, що він теж повинен мати свою структуру: вступ, основну частину, висновок. У доповідача має бути наготові план власного виступу з виписаними основними результатами його дослідження. Автор реферату несе повну відповідальність за правдивість озвученої ним інформації.

Зразок оформлення титульного аркушу

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
Кафедра українознавства, культурології та історії науки

Реферат з дисципліни «Історія та культура України»
на тему:

«Гетьман Петро Сагайдачний»

Студента гр. СГТ-210
Нечипоренка Романа

Харків-2023

Теми рефератів:

1. Український етногенез.
2. Мистецтво в структурі національної культури.
3. Первісні культури (Богині-матері, предків, вождів).
4. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян.
5. Києво-Руська держава і Візантія: історія взаємовідносин.
6. Державотворча діяльність Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
7. Державотворча діяльність Володимира Мономаха.
8. Галицько-Волинське князівство як продовжувач державної традиції Києво- Руської держави.
9. Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя.
10. Монументальний живопис Києво-Руської держави.
11. Давньоруська сакральна архітектура.
12. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель в складі Литовського князівства та Речі Посполитої.
13. Поширення та значення книгодрукування в Україні в XVI – XVII ст.
14. Виникнення українського козацтва.
15. Запорозька Січ та ісламський світ.
16. Гетьман Петро Сагайдачний.
17. Козацька тематика в культурі XV–XVI ст.
18. Шкільна драма в українській ренесансній культурі.
19. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
20. Гетьман Богдан Хмельницький – фундатор української козацької держави.
21. Гетьман Іван Мазепа.
22. Іван Сірко - кошовий отаман Війська Запорозького Низового.
23. Кирило Розумовський – останній гетьман України у XVIII ст.
24. Ліквідація Запорозької Січі та подальша доля українського козацтва.
25. Гайдамацький рух на Правобережній Україні у XVIII ст.
26. Українська архітектура XVIII ст.
27. Харків у другій половині XVII – XIX ст.
28. Побут жителів Слобідської України.
29. Роль освітніх закладів в українській культурі XIX ст.
30. Алчевські – родина діячів української культури.
31. «Театр корифеїв» XIX століття.
32. Пейзажі Слобожанщини Сергія Васильківського.
33. Західноукраїнські землі в складі Австро-Угорщини в XIX ст. – на початку XX ст.
34. Формування західної та східної української діаспори наприкінці XIX – на початку XX ст.

35. Український авангард: основні представники та напрямки.
36. Учення Дмитра Чижевського про філософію як форму самосвідомості культури.
37. Утворення і діяльність Української Центральної Ради.
38. Українська Держава Павла Скоропадського.
39. Утворення СРСР. Тоталітарний режим та його наслідки для України.
40. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні.
41. Трагедія «Розстріляного Відродження».
42. Український національно-визвольний рух в роки Другої світової війни та повоєнні роки.
43. Дисидентський рух в Україні.
44. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук).
45. Письменники-шестидесятники та гуманістичні пошуки в їхній творчості.
46. Майстрині українського народного мистецтва Марія Приймаченко та Катерина Білокур.
47. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.
48. Проголошення Акту незалежності України 24 серпня 1991 року.
49. Конституція України 1996 року.
50. Помаранчева революція 2004–2005 рр.
51. Революція Гідності 2013–2014 рр. і збройна боротьба українського народу проти російської агресії.
52. Українська пісня: від народних джерел до сучасних новаторських пошуків.
53. «Україна фестивальна»: міжнародні фестивалі та конкурси як форма культурного обміну.
54. Художні прийоми постмодерністського мистецтва.
55. Урбанізація як феномен культури. Філософія міста.
56. Зміни у способі життя та життєвих цінностях у XXI ст.
57. Об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО в Україні.
58. Релігія в сучасній Україні. Законодавство України про свободу совісті та релігійні організації.
59. Українська академія наук: історія створення та сьогодення.
60. НТУ «ХПІ»: історія і сучасність.

Зміст

Вступ	3
Семінар 1. Історія та культурологія в сучасній гуманітаристиці.....	5
Семінар 2. Стародавня історія та культура на теренах України.....	7
Семінар 3. Історія і культура княжої доби.....	8
Семінар 4. Українське суспільство у XIV – середині XVII ст.....	10
Семінар 5. Український Ренесанс. Культурне життя у XIV – першій половині XVII ст.	11
Семінар 6. Українська козацька державність (др. пол. XVII – XVIII ст.)	13
Семінар 7. Культура України Нового часу (др. пол. XVII–XVIII ст.).....	15
Семінар 8. Українське суспільство у «довгому» XIX столітті.....	16
Семінар 9. Українська культура XIX ст.....	18
Семінар 10. Українська революція 1917-1921 рр.....	19
Семінар 11. Україна у міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.).....	21
Семінар 12. Україна в роки Другої світової війни. Пам'ять про війну в сучасній Україні.....	23
Семінар 13. Українське суспільство у 1945-1991 рр.....	24
Семінар 14. Україна в роки незалежності.....	26
Семінар 15. Сучасна українська культура.....	27
Семінар 16. Історія та культура Слобожанщини.....	29
Реферати: рекомендації з написання та вимоги до реферату.....	32
Зразок оформлення титульного аркушу.....	36
Теми рефератів.....	37

Навчальне видання

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Історії та культура України»
для студентів 1 курсу

Укладачі:

ГАЙДАМАЧУК Ольга Володимирівна,
ДВОРКІН Ігор Володимирович,
КРАСІКОВ Михайло Михайлович,
МІЩЕНКО Марина Миколаївна,
МОТЕНКО Ярослав Володимирович,
РОБАК Ігор Юрійович,
ФРАДКІНА Наталя Володимирівна,
ШИШКІНА Євгенія Костянтинівна.

Відповідальний за випуск проф. Тверитникова О.Є.

Роботу до видання рекомендував проф. Кіпенський А. В.

В авторській редакції

План 203 р., поз. 727

Гарнітура Таймс. Обсяг. 1,5 д. а.

Видавничий центр НТУ «ХП»
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2